

alias maxima incommoda religioni sequerentur. Sed nullo modo censeo hoc esse admitendum in praxi, nam lex Pontificia non pendet ex acceptatione, sed ipsa obligat ut acceptetur, et ideo primi transgressores post sufficientem promulgationem non excusantur a culpa, nec continuata transgressio sufficit revocare legem, donec valde frequens sit, et ab ipso legislatore scienter tolerata, quod in præsentem nullo modo video dici posse; quia nectalis consuetudo huic legi contraria ostendi potest, et multo minus quod Summus Pontifex scienter tolerat illam; maxime vero hoc habet locum in lege irritante, qualis est hæc; aufert enim potestatem, et consequenter reddit nullam reservationem aliter factam. Quapropter sine scrupulo possunt subditi non timere illam, quantumcumque illis dicatur, prohibitionem Pontificis non esse acceptatam. Ratio autem de incommodis religionis vel probat Pontificiam prohibitionem esse contra commune bonum religionum, quod dicere plusquam temerarium esset; vel certe nihil probat, quia vel nulla sunt talia incommoda, quibus aliis mediis occurrere non possit, præsertim pro brevi tempore; vel si aliquod interdum sequatur, est rarum et particulare, quod lex humana non considerat.

17. *Dubium an possint Prælati religionum reservare censuras, esto non possint culpas.* — *Resolutio vera.* — Potest autem dubitari, esto non possint Prælati immediate et directe reservare sibi alias culpas, possint nihilominus reservare censuras. Et ratio dubitandi est, quia a diversis non fit illatio; censura autem, et peccatum, et utriusque reservatio diversa sunt. In contrarium autem est, quia, juxta communem usum Ecclesiæ, quoties peccatum habet excommunicationem ipso facto annexam, si excommunicatio reservata sit, etiam peccatum censetur reservatum. Item, quia alias possent Prælati religionum per hanc viam eludere hoc præceptum, adjungendo censuras, et illas sibi reservando. Respondeo, debere Prælatos omnino cavere ne hac occasione multiplicent censuras; nam, ut in jure dicitur, transgressor legis merito judicatur, qui verba legis teneus, contra legis voluntatem. Nihilominus existimo Prælatos religionum non esse privatos per hanc legem suo jure reservandi censuram, quia revera est per se distincta; et mens Pontificis non fuit de illa tractare. Declaraturque in hunc modum, quia vel censura fertur a lege, vel ab homine; si a lege, reservari poterit ab

auctore legis, quia in religionibus auctor talis legis non est nisi Capitulum generale vel provinciale, quæ potestatem habent reservandi casus, etiam ex ordinatione Pontificis. Si autem censura est ab homine, eo ipso absolutio ejus pertinet ad ferentem illam, et ita dici potest illi reservata. Et quamvis de illa, quæ fertur per sententiam generalem, sint opiniones, tamen non dubito quin ad tollendas illas possit superior etiam nunc sibi talem absolutionem reservare, cum illi non sit prohibitum, ut dixi, et per accidens sit quod ratione censuræ non possit a tali peccato absolvi, nam hoc etiam sequitur ex censura per sententiam particularem.

CAPUT XIX.

QUIS POSSIT ABSOLVERE RELIGIOSOS A CULPIS RESERVATIS.

1. *Prima assertio, negans hanc potestatem extra religionem.* — *Quid de novitiis.* — Supposita jam reservatione superiori capite explicata, facile est definire quis possit religiosos absolvere a peccatis sic reservatis. Primo enim dicendum est, per se loquendo, et jure ordinario, a nemine posse absolvi extra suam religionem, præterquam a Summo Pontifice. Hoc patet, quia dictum est in cap. 16, a communibus etiam peccatis non posse extra religionem absolvi; ergo a fortiori idem dicendum est de peccatis specialiter reservatis. Unde fit ampliandum esse etiam ad eos qui habent jurisdictionem delegatam a Papa, per generalia privilegia absolvendi a reservatis; nam in illo cap. ostensum est hæc privilegia, sive sint concessa ex parte poenitentium, sive ex parte confessorum, non extendi ad personas religiosorum; ergo nec facultas in eis concessa extenditur ad peccata reservata in religionibus. An vero hæc ampliatio extendenda sit ad novitiis, juxta superius d. cap. 17, a n. 11, definiendum est. Novitii enim gaudere possunt dictis privilegiis, et ideo absolvi poterunt per eorum facultates; per communem autem jurisdictionem Episcoporum absolvi non possunt a reservatis, quia neque ab aliis possunt, ut diximus eod. cap. decimo septimo, numero decimo quarto.

2. *Quid de iter agentibus nonnulli resolvant.* — *Verior resolutio auctoris.* — Sed quid de religionis iter agentibus? Quidam aiunt non posse absolvi ab externis confessoribus ab

hujusmodi peccatis. Ratio est, quia per privilegium Sixti V, Innocentii VIII, et similia, solum eis conceditur ut possint confiteri sacerdotibus regularibus, vel secularibus, dum iter agunt; in hac autem facultate generali non comprehenduntur casus reservati, ut in jure declaratum est. Neque etiam illa facultas censetur concessa a Prælati, nisi expresse et in specie declaretur, ob eandem causam, quod casus specialis sub generali concessione non comprehenditur. Et hoc specialiter confirmat, quia nonnulli Pontifices prohibuerunt Mendicantibus Prælati ne casus reservatos extra suos ordines committant, ut ex lib. Monumenta ordinum referunt Corduba in cap. 7, Regul. S. Francisci, quæst. 3, et Emmanuel Roder. tom. 1, quæst. 62, art. 5. Respondeo nihilominus nullam posse in hac re generalem regulam assignari, sed consulendam esse regulam, consuetudinem, vel peculiarem providentiam Prælatorum uniuscujusque religionis. Moraliter enim loquendo, necessarium est ut aliquo modo in hac parte subditis religionis provideatur; nam si sint sacerdotes, quotidie possunt indigere confessione, quia debent frequenter celebrare; et per plures dies abstinere, et scandalosum esse potest, et eis nocivum, et nimis molestum. Si autem sacerdotes non sunt, etiam expedit ut sæpius communicent; essetque præter debitam religionis providentiam eos cogere, ut a communionem abstineant usque ad reditum in monasterium; quamvis enim hæc posset esse justa poena religiosi sic peccantis, esset tamen nimis rigorosa, et non admodum medicinalis, nisi ubi censura intervenit; præterquam quod periculosum esset cogere religiosum, qui fortasse ex fragilitate mortaliter peccavit, ut per multos dies sine sacramentali absolutione permaneat.

3. *Indultum Innocentii pro hac resolutione expenditur.* — Ob hanc ergo causam Innocentius VIII, ut dicti auctores referunt ex Compendio Cisterciensi, verbo *Confessor*, § 15, concessit Prædicatoribus monachis, ut extra monasterium ordinis existentes de licentia superiorum cuicumque regulari, seu seculari sacerdoti, confiteri possint, et a quocumque casu, quomodocumque reservato, absolvi, sicut a confessariis ordinis. Quæ verbi mihi ambigua sunt, nam illa particula *de licentia superiorum*, potest cum antecedentibus et consequentibus conjungi, quia nulla virgula interponitur; reddet autem sensum valde diversum, si uno vel alio modo construatur;

nam conjuncta præcedentibus, sensus est, religiosum, qui ex licentia superiorum extra monasterium existit, eo ipso posse absolvi, etc., ita ut illa verba addita sint ad excludendum fugitivos ab hujusmodi gratia, et ad significandum licentiam sic confitendi, vel ab ipso Pontifice eo ipso dari, vel intelligi inclusam in ipsa licentia peregrinandi. Si autem prædicta verba tantum subsequentibus jungantur, sensus est, eos, qui extra monasterium existunt, posse de licentia suorum superiorum absolvi. Sed hic posterior sensus minus aptus videtur, tum quia hoc per se notum est; tum etiam quia idem dici posset de existentibus in monasterio. Prior ergo sensus videtur proprius et intentus. An vero illa concessio sit usu recepta in aliis religionibus, mihi non constat, neque existimo fuisse necessarium, tum quia non est omnibus directe facta, et aliæ non coguntur communicationem ejus admittere; tum etiam quia non continet præceptum, sed datur per modum privilegii cui renunciare potuit illa religio, cui directe concessum est. Et adhuc certius existimo non cogi Prælatos religionum illam facultatem absolute dare, sed eo modo quo expedire judicaverint. Quod et per se est rationi consentaneum, quia Pontifex non intendit relaxare disciplinam religiosam, sed tantum sufficienter providere necessitati religiosorum. Et ex ipsa concessione colligi potest, quatenus dicit ita posse absolvi, sicut possent a confessariis ordinariis; confessarii autem Ordinis non possunt absolvere a reservatis, nisi juxta modum a superiore præscriptum; ergo neque alii in prædicto casu.

4. *Prædicta auctoris resolutio solidius fundatur in usu, vel regula cujusque religionis.* — Propter hoc ergo censeo, magis esse attendendam regulam vel consuetudinem religionis, aut ordinationem Prælatorum, quam alia privilegia. In aliquibus ergo religionibus fortasse vel ex regula vel ex consuetudine constat, talem licentiam absolute et simpliciter censi concessam, eo ipso quod Prælati non prohibet nec limitat illam, et in talibus religionibus, eo ipso quod quis peregrinatur, peccata desinent esse reservata, quia perinde absolvi possent a quolibet confessore, ac cæteri. Quod difficile creditur est, quia non potest non esse in dispendium religionis: si enim reservatio adhibetur ut sit tanquam frænum ad non cadendum, quomodo auferenda omnino est, quando religiosus extra monasterium vagatur, cum tunc majori fræno et pluribus mediis

indigeat? Ob hanc ergo causam religiones aliquæ licentiam illam concedunt peregrinantibus cum onere comparendi postea coram suis Prælati; sic enim utrique necessitati subveniunt, quia nec subditus cogituri carere absolutione, nec ei aufertur frænum reservationis, et alioquin modus ille dandi facultatem sub illo onere, sanctus est, et in Ecclesia usitatus, ut in tom. 4, disput. 30, sect. ult., late tractatum est, et ita servari dicitur in religione Carthusiæ et S. Hieron., et de Societate, ut infra tract. 10, lib. 8, cap. 5, dicitur.

5. *Quid ubi nec regula providit, nec de usu constat.*— Tandem, ubi nec per regulam satis declarata sit hæc facultas, vel modus ejus, nec de consuetudine satis constiterit, quia fortasse solet peti facultas a superiore, si contingat aliquem ex oblivione naturali discedere non petita facultate, credendum est implicite esse concessam a superiore in ipsa facultate peregrinandi, salvo rigore reservationis quoad fieri potest. Prior pars constat, tum quia, qui unum concedit, virtute concedit aliud quod moraliter necessarium est ad illud convenienter exercendum; tum etiam quia universalis consuetudo ita videtur interpretari voluntatem Prælatorum. Altera vero pars probatur, quia illa licentia non datur nisi propter necessitatem; ergo est explicanda juxta ea jura quæ in similibus casibus facultatem concedunt; quotiescumque autem hæc facultas in jure datur ratione occurrentis necessitatis, datur salvo onere reservationis, atque adeo sub obligatione comparendi; ergo hoc sensu interpretandum est, quoties superior aliud expresse non declarat. Imo, aliqui volunt in eo casu non dari ullam facultatem, sed ob inopiam confessoris, qui a reservatis absolvat, posse religiosum absolvi tunc directe ab aliis peccatis; reservata autem solum per accidens remitti, sicut oblita, et ideo manere integram obligationem illa confitendi superiori. Quod quidem non repugnat, ut infra in simili videbimus; est tamen rigorosius, et quod dixi videtur verisimilius. Nam quod alii aiunt, in eo casu neutro modo posse absolvi, sed posse ac debere celebrare aut communicare cum sola contritione, mihi verisimile non est, ut statim in simili dicam.

6. *Secunda assertio, excludens quoque religiosos non habentes licentiam Prælati.*— Secundo dicendum, religiosum non posse absolvi a casibus reservatis ab aliquo religioso, seu

confessore suæ religionis, nisi de licentia Prælati specialiter ad hoc concessa. Probatur, quia hæc est vis reservationis; supponimus autem peccatum esse reservatum ipsi Prælati; ergo qui ab illo non habet jurisdictionem, non potest hanc absolutionem præstare; non datur autem talis jurisdictio per generalem facultatem audiendi confessiones religionum, ut ex regula juris sæpe citata constat; ergo necessaria est specialis facultas. Limitandum vero hoc est, nisi ex regula, vel ex usu jam constaret, talem facultatem esse annexam tali muneri confessoris. Verumtamen in eo casu peccatum non esset reservatum jam soli Prælati, sed ipsi, vel confessori domus. Sicut respectu novitiorum, si eorum magister habet ex officio talem facultatem, eorum peccata non tantum superiori, sed etiam magistro suo dicuntur reservata, vel sub disjunctione, quamvis in hoc semper excedat Prælati, quod possit sibi reservare, si velit. Et ideo posset esse quæstio de modo loquendi. Dicit fortasse aliquis, jam hoc esse debere jus ordinarium religionum, quia Summus Pontifex Clemens VIII ordinavit, ut superiores in singulis domibus deputent duos, vel tres confessarios, quibus etiam casus reservati committantur. Respondetur, imo hinc colligi, hujusmodi confessarios non habere hanc jurisdictionem ex vi sui muneris, imo nec debere illis committi habitualiter (ut sic dicam), sed solum pro re nata, quando occasio id postulaverit.

7. *Nota pro servientibus in religione.*— Item pro novitiis.— Sed, licet hoc verum sit communi jure, quæri potest an ex communi aliquo privilegio religionum possint regulares absolvi a quocumque Sacerdote vel confessore sui ordinis. Circa hoc nonnulla privilegia referuntur in Compendiis privilegiorum religionum, et in lib. Monumenta Ordinum, quæ in summa redegit Emmanuel Roder., q. 62, art. 6, ex quibus duos casus præcipue elicio. Unus est, in quo datur facultas religiosis Minoribus, ut possint semel eligere de eadem observantia confessorem, qui de omnibus peccatis reservatis et censuris possit illos absolvi, imo et dispensare in irregularitatibus, excepto homicidio, et mutilatione voluntaria. Quod privilegium, cum generale sit, complectitur omnia peccata, etiam in ipsa religione reservata; cumque ex parte personæ eligendæ nullam aliam conditionem requirat, nisi quod sit ejusdem ordinis, non videtur amplius restringenda, nec postulanda specialis licentia

Prælati. Sed nihilominus probabile existimo, confessorem sic eligendum debere esse ex approbatis vel expositis a Prælati religionis ad audiendas confessiones suorum subditorum, tum quia non sine causa dixit Pontifex: *Possit eligere confessorem de eadem observantia*; et non dixit, possit eligere *sacerdotem*, aut *presbyterum*; tum maxime quia privilegium debet, quoad fieri possit, secundum jus intelligi, quando ita potest suum effectum operari sufficienter, et magis ordinate, quod ita contingit in præsentibus; nam privilegium hoc operatur dando bene amplam jurisdictionem; tamen ex parte personæ non excludit ordinarium jus religionum, quod requirit Prælati approbationem ad illud munus exercendum. Unde quatenus idem privilegium ibi extenditur etiam ad servientes et famulos, oportebit ut confessor eligendus, sit approbatus ab Episcopo, juxta Concilium Tridentinum. De novitiis autem ad quos etiam fit extensio, non idem judico, sed sufficere illis confessorem approbatum a religione; nam quoad hoc non ut seculares, sed ut regulares computandi sunt. Denique hoc privilegium uti possunt omnes religiosi, qui in privilegiis cum Mendicantibus communicant; unusquisque tamen servare debet modum in sua religione præscriptum, et a Pontificibus approbatum circa usum talium privilegiorum. Idem sentiendum est de quibusdam aliis privilegiis, et quasi jubilæis concessis aliquibus religionibus pro aliquibus anni festivitibus, quæ refert dictus Emman., tom. 1, q. 62, art. 10.

8. *Alter casus in articulo mortis.*— Alius casus est, quo similis facultas conceditur, pro articulo mortis, quæ in quodam Privilegio Sixti IV cum his exaggerationibus conceditur: *Quicumque confessor quemlibet religiosum Mendicantium, vel eorum qui gaudent illorum privilegiis, ab omnibus casibus, nullo excepto, cum omnimoda auctoritate, ac si in illo actu esset Summus Pontifex, absolvere potest; et eadem auctoritate ei indulgentiam plenariam concedere.* In quo primum notari potest particula *quicumque confessor*, quam intelligo de confessore qui hoc munere fungi poterat in illo articulo ante hoc privilegium; et ideo fortasse non dixit, *quicumque presbyter*, vel *sacerdos*; nam, licet in casu necessitatis quilibet sacerdos possit esse confessor in articulo, et tunc consequenter possit uti hac facultate circa religiosos, tamen, seclusa necessitate, non quilibet sacerdos, sed solus proprius, vel delegatus ejus, potest esse confessor, etiam in

illo articulo; hoc autem privilegium non facit confessorem eum, qui non erat, sed auget facultatem legitimi confessoris. Et ob hanc causam existimo non posse religiosum virtute hujus privilegii confiteri in articulo mortis cuicumque simplici sacerdoti, omisso legitimo confessore, si adsit, et velit suum munus juste exequi. Item, licet ex vi eorum verborum non fiat determinatio ad confessores ejusdem ordinis, nihilominus ex alio capite existimo, quando adest proprius confessor, non posse eligi presbyterum alterius ordinis, quia non est confessor respectu talis personæ; prædicta autem verba videntur respective et proprie intelligi, quia ibi, ut dixi, non datur facultas ad eligendum quemcumque sacerdotem in confessorem, sed augetur potestas cuicumque legitimi confessoris talis personæ. Et confirmatur hæc expositio, quia ibi solum intenditur favor articuli mortis quantum ad plenam remissionem, qui potest obtineri non immutando debitum ordinem, nec jus alterius auferendo; ergo ita explicandus est.

9. *Secunda observatio.*— Secundo est notanda illa particula, *quemlibet religiosum*; nam ex vi illius constat non extendi ad familiares, vel servientes. De novitiis autem dubitari posset, quia religiosi non sunt; tamen in re adeo favorabili potest nomen religiosi ad novitium extendi: item quia in eodem privilegio, sub his verbis, *Omnibus Prædicatorum, et Minorum ordinum Professoribus*, novitii manifeste continentur; nam inferius dicitur, ut consequantur indulgentiam etiamsi arte professionem moriantur; ergo eadem ratione possunt comprehendi sub nomine religiosorum. Erit autem hoc certius, si in religione sit generale aliquod privilegium concedens, ut novitii frui possint hujusmodi gratiis et favoribus. Idemque dubium locum habet in donatis, qui tria vota substantialia non emittunt, et ideo proprie religiosi non sunt. Et quia neque ad illa vota emittenda, vel professionem faciendam tendunt, ideo adhuc minus proprie religiosi sunt, quam novitii; et ideo securius est pro his personis uti aliis privilegiis continentibus similem gratiam pro articulo mortis, et expresse extensionem faciunt ad hujusmodi personas, ut refertur in Compendio D. Hieronymi, § 6, cum quibusdam limitationibus et conditionibus quæ ibi explicantur.

10. *Tertia observatio, et quorundam placitum circa illam.*— Præterea advertere oportet, in prioribus privilegiis simpliciter concedi

nanc gratiam pro articulo mortis. Unde inferunt aliqui, quod ex vi illorum si quis absolvatur in vero periculo (quod sub articulo comprehenditur, ut tom. 4, disp. 26, sect. 4, et disp. 21, de Fide, sect. 4, num. 23, diximus), et postea non moriatur, non potest iterum per illud privilegium absolvi; quia talis facultas jam habuit suum effectum, et ita per primum usum expiravit, ut generaliter de similibus facultatibus tenet Navar., in Summa, cap. 26, num. 31, dicens esse juxta mentem omnium; solumque id confirmat argumento l. *Boves*, ff. de Verb. signific., ibi: *Hoc sermone dum nupta erit, primæ nuptiæ significantur*. Et confirmari potest, nam ob hanc causam quando Papa vult majus privilegium concedere, addit: *Quod si de illo reputato tunc mortis articulo, aut infirmitate, in qua eorum quilibet constitutus fuerit, non discesserit, semper indulgentia prædicta intelligatur reservari ad verum mortis articulum*. Quæ verba adduntur in privilegiis concessis ab Eugenio IV, et a Nicolao V, relatis in dicto compendio S. Hieronymi, § 6 et 7; ergo signum est, ubi hæc extensio non additur, finiri facultatem per primum usum. Et hanc sententiam videtur sequi Cordub., lib. 5 de Indulgentiis, quæst. 29, in fine.

11. *Auctoris decisio quoad concessionem indulgentiæ in articulo mortis.* — Sed in his privilegiis oportet duo distinguere, scilicet, absolutionem a reservatis, de qua nunc præcipue agimus, et indulgentiam plenariam. Quantum ergo attinet ad indulgentiam, Navarri opinio frequentius recepta est, ut intelligi potest ex Sylvestro, verb. *Indulgentia*, num. 25, et Anton., 3 part., tit. 10, c. 3, § 4 et 5. Nihilominus probabilius censeo semper reservari in verum articulum mortis ex conjecturata mente Pontificis, nam revera intentio ejus est concedere hanc gratiam, ut, quantum in se est, habeat efficaciam perducendi hominem immediate ad gloriam, ita ut illi non sit necessaria purgatio post hanc vitam. Item, quia hæc etiam est intentio postulantis hoc privilegium, quia tota mens ejus fertur ad veram mortem; nam vera necessitas hujus gratiæ in illo vero articulo existit. Unde ubi hoc expresse ponitur, fieri censeo ad majorem declarationem, et ad tollenda dubia; tamen, considerata materia, etiam sine tali declaratione, videtur ex re ipsa satis constare de mente Pontificis.

12. *Duplex modus differendi indulgentiam usque ad articulum mortis.* — Hæc autem sus-

pensio usque ad verum articulum, dupliciter potest intelligi: primo, ut indulgentia nunquam habeat effectum, donec vera mors sequatur, et ideo, illa non secuta, reservetur. Secundo, ut indulgentia statim operetur, et nihilominus si mors non sequatur, iterum atque iterum in simili articulo concedi possit cum effectu, donec vera mors sequatur. Et licet prior modus sit probabilis, tamen posterior est magis pius, et veritati magis consentaneus. Primo, quia beneficium principis ample interpretandum est, quando ipse non limitat illud; hic autem non limitat, quia non dicit *semel in articulo mortis*, tunc enim fortasse statim fieret effectus, propter rationem quam statim faciemus, et expiraret gratia, propter illam restrictionem *semel*, quæ in præsentem non additur, sed est concessio indefinita pro articulo mortis; ergo ample intelligendum est hoc beneficium pro quovis articulo. Et confirmatur, quia in hujusmodi rebus indefinita æquivaleret universali. Secundo, quia Pontifex absolute dat confessori facultatem concedendi illam indulgentiam in articulo mortis; ergo etiam confessor utens illa absolute, absolvit plenarie, et non sub aliqua conditione; ergo absolutio non manet suspensa, quasi expectans adventum mortis; nec debemus recurrere ad præscientiam Dei, quia hi effectus morales fiunt juxta virtutem et intentionem agentis, independentem ab extrinseca scientia; ergo in illa absolutio statim operatur; ergo reservatur in verum articulum mortis nova absolutio. Tertio, potest ita explicari, quia per talem indulgentiam vult concedere Pontifex plenariam remissionem totius vitæ usque ad articulum mortis; quia tamen de vero articulo mortis homini constare non potest, ideo consequenter ac necessario vult ut talis absolutio instanti periculo, et quando moraliter timetur mors, concedatur; et quia non vult absolutionem, quæ debet esse actus legitimus, esse conditionatam, ideo statim habet effectum. Si autem postea mors non sequitur, effectus ille non est adæquatus gratiæ, seu facultati, quia non est de reatibus totius vitæ usque ad veram mortem; ergo semper superest facultas absolvendi in vero articulo mortis a reatibus qui superfuerint; ergo semper reservatur indulgentia aliqua ad verum articulum mortis. Atque ita sentit Gerson, 2 part., tract. de Absolutione sacramentali, § *Quæris ulterius*, Alph. 33, lit. K, et quoad hanc partem idem sequitur Corduba supra.

13. *Decisio quoad absolutionem a reservatis in*

eodem articulo. — Hinc vero colligo idem a fortiori dicendum esse de potestate absolvendi a peccatis reservatis pro articulo mortis simpliciter concessa; nam sine dubio per illam potest quis absolvi in gravi et morali periculo mortis, quia non potest humano et rationabili modo aliter dari, vel plus differri absolutio. De qua multo certius est statim operari, quia sacramentalis absolutio suspendi non potest, nec conditionem de futuro recipere. Si autem mors non sequatur, dari poterit similis absolutio in quocumque simili eventu, usque ad verum articulum mortis. Primo quidem ratione indulgentiæ plenariæ, quando illa conjungitur, ut in *Indultis*, de quibus agimus; nam eodem sensu conceditur potestas absolvendi a reservatis, quo indulgentia plenaria pro articulo mortis, ut ex eodem contextu patet. Imo illa potestas absolvendi ordinatur ad indulgentiam plenariam obtinendam, ut in jubilæis, et per bullam Cruciatæ fieri solet; ergo quamdiu homo manet capax talis indulgentiæ, manet etiam capax absolutionis, quæ est dispositio ad illam; nam qui dat formam, dat consequentia ad formam. Secundo, etiamsi Indultum non haberet adjunctam indulgentiam plenariam, sed tantum daret potestatem absolvendi a reservatis in articulo mortis, non extingueretur illa potestas per primum actum, sed semper maneret sufficiens ad absolvendum in vero articulo mortis, propter easdem rationes in priori puncto factas, quia revera finis intentus a Pontifice per hanc facultatem, est efficax auxilium pro ipsa morte, et quia, illa non secuta, nondum habet illa facultas plenum usum. Et revera hoc potius opinatur Corduba, imo ex hoc exemplo confirmat illud de indulgentiis: *Sicut aliæ concessionibus factæ pro articulo mortis, ut ad absolvendum a peccatis et censuris in articulo mortis, ad celebrandum domi suæ, et communicandum in articulo mortis, intelliguntur toties, quoties talis articulus occurrit, ut patet (ait) ex practicata consuetudine*. In fine autem illius §, solum dicit, licentiam absolvendi a reservatis expirare per primum actum, nisi aliud constet de mente concedentis. Nos autem dicimus id satis constare de mente concedentis, et priorem actum non fuisse adæquatam tali facultati.

14. Sed quæret tandem aliquis quæ sit utilitas hujus Indulti de reservatis pro articulo mortis, seclusa plenaria indulgentia; quia in mortis articulo nulla est peccatorum reservatio, ut Concilium Tridentinum, sess. 14,

dicit; ergo illa facultas nec necessaria tunc est, nec utilis. Respondetur, duo per hanc facultatem concedi. Unum est, ut confessor ordinarius, qui alias non posset in illo articulo a reservatis absolvere, cum adsit Prælati qui absolvere possit, valeat absolutionem a peccatis reservatis impendere. Quamvis enim in articulo mortis, si necessitas urgeat, nulla sit reservatio culparum, nihilominus non excluditur ab illo articulo debitus ordo, ut nimirum ab illo petatur absolutio, qui per se habet jurisdictionem, quia solus mortis articulus non dat aliis jurisdictionem, sed solum in defectu habentis illam, ideoque quando adest superior, ad quem per se spectat reservatorum absolutio, non potest inferior sacerdos, vel ordinarius confessor absolvere a reservatis per solum commune jus. Addito autem hoc privilegio, potest quilibet confessor absolvere, prætermisso Prælato, et absque alia facultate ejus, quia Pontifex dat illi jurisdictionem.

15. Secunda utilitas hujus privilegii est, quia ex vi illius absolvitur religiosus simpliciter, et sine ullo onere comparandi. Nam, licet omnia peccata in articulo mortis a quolibet sacerdote absolvi possint, tamen interdum si habeant censuram reservatam annexam, ratione illius relinquitur onus comparandi, quando absolutio datur ab eo a quo alias dari non posset, ut alibi tractatum est. Quando autem absolutio datur ex vi hujus privilegii, nullum relinquitur onus comparandi, sed tantum satisfaciendi. Non omitiam autem advertere, in quodam privilegio relato a citatis auctoribus, et in dicto Compendio S. Hieronymi, haberi hæc verba: *Cum aliquis fratrum incurrerit in dementia, letargiam, vel amiserit expressionem loquelæ antequam absolvatur, vel quia non fuit copia confessoris, in tali casu, vel simili, absolvere eum possit in periculo mortis, et remissionem plenariam auctoritate Apostolica impendere quilibet presbyter secularis, aut regularis*. Oportet enim hæc verba sapienter intelligere; nam si in illis sit sermo de absolutione sacramentali, necessarium est ut aliqua confessio fieri poterit, saltem per generalia signa confessionis in ordine ad absolutionem postulatam. Si autem confessio nullo modo præcedere potuit, non est danda absolutio sacramentalis, nec privilegium potuit talem facultatem concedere; absolutio vero seu remissio indulgentiæ plenariæ dari potest in eo casu virtute illius privilegii, quia hæc non est sacramentalis, nec requirit necessario præcedentem confes-